

11. Європейська комісія. REPowerEU: план швидкого зменшення залежності від російського викопного палива та швидкого переходу до «зеленого». URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_3131 (дата звернення: 13.04.2023)
12. Європейський парламент. Як ЄС стимулює розвиток відновлюваної енергетики. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20221128STO58001/how-the-eu-is-boosting-renewable-energy> (дата звернення 15.04.2023)

References

1. “Beating the European energy crisis.” International Monetary Fund, www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2022/12/beating-the-european-energy-crisis-Zettelmeyer Accessed 1 April 2023
2. “Gas Market Report Q3-2021.” International energy agency, iea.blob.core.windows.net/assets/4fee1942-b380-43f8-bd86-671a742db18e/GasMarketReportQ32021_includingGas2021Analysisandforecastto2024.pdf Accessed 1 April 2023
3. “Europe’s energy crisis conundrum.” European Union Institute for Security Studies, www.iss.europa.eu/content/europes-energy-crisis-conundrum Accessed 4 April 2023
4. Karmaker, C.L., Ahmed, T., Ahmed, S., Ali, S.M., Moktadir, M.A., and G. Kabir. “Improving supply chain sustainability in the context of COVID-19 pandemic in an emerging economy: exploring drivers using an integrated model.” *Sciencedirect*, www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2352550920308794 Accessed 5 April 2023
5. Eurostat. “Annual inflation in the euro area and its main components, December 2011 - December 2021.” European Commission, ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Euro_area_annual_inflation_and_its_main_components,_December_2011_-_December_2021.png Accessed 8 April 2023
6. Boubaker, S., Goodell, J.W., Pandey, D.K., and V. Kumari. “Heterogeneous influences of wars on global equity markets: Evidence from the invasion of Ukraine.” *Finance Research Letters*, no.48, 2022, pp.102934. Accessed 8 April 2023
7. Eurostat. European Commission, ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20220210-2. Accessed 10 May 2023
8. Council of the European Union, www.consilium.europa.eu/en/infographics/Ing-infrastructure-in-the-eu/ Accessed 10 April 2023
9. “Does Europe Face an Even Tougher Natural Gas Market in 2023?” Bloomberg, www.bloomberg.com/graphics/europe-energy-crisis-updates/ Accessed 10 April 2023
10. Umbach, Frank. “The European Union’s LNG supply security.” *gisreportsonline*, www.gisreportsonline.com/r/eu-lng/ Accessed 11 April 2023
11. “REPowerEU: a plan to rapidly reduce dependence on Russian fossil fuels and rapidly transition to green.” European Commission, ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_3131. Accessed 13 April 2023
12. “How the EU is boosting renewable energy.” European Parliament, www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20221128STO58001/how-the-eu-is-boosting-renewable-energy. Accessed 15 April 2023

УДК 339.97

doi: 10.15330/apred.1.19.69-78

Кудирко Л.П.¹, Коберник М.В.²

ВИХІД ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ З ЄС: НАСЛІДКИ, РИЗИКИ, МОЖЛИВОСТІ

Державний торговельно-економічний університет,
кафедра світової економіки,
вулиця Кіото, 19, Київ,
02156, Україна,
тел.: 044 513 33 48,
¹e-mail: l.kudyrko@knute.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-9089-7223

²e-mail: m.kobernyk_fmtp_1m_22_m_d@knute.edu.ua,

Анотація. Вrexit став однією з найбільш значущих подій останніх років для Європи і світової економіки у цілому. Враховуючи значущість Великої Британії як однієї з найбільших економік світу та її вплив на глобальний розвиток, проблематика дослідження є актуальною.

Метою даної статті є розкриття стану та оцінка наслідків для економічного розвитку Великої Британії після її виходу з Європейського Союзу в розрізі як економіки у цілому, так і окремих її галузей та секторів.

В статті було використано *методи* аналізу та синтезу, порівняння, групування та систематизації, елементи інституційного підходу, статистичний метод.

На основі даних національної статистичної служби Великобританії та інформаційних джерел міжнародних організацій ідентифіковано наслідки для економічної динаміки, ринку праці, інвестиційного клімату країни. Виявлено, що у короткостроковому періоді негативний вплив на економічну динаміку був більш відчутний, ніж у подальші роки. Дослідження засвідчило, що попри формалізацію розриву з ЄС, Великобританія зберігає орієнтацію на ринки європейського співтовариства та визнання важливості торговельних відносин з Європейським Союзом з огляду їх суттєвого впливу на економіку країни. Серед очевидних ризиків виходу з ЄС стали більш складні торговельні умови з країнами ЄС. Також можливим є нарощування міждержавних суперечностей у зв'язку з економічним суперництвом за стратегічні ресурси на глобальному рівні та впливом на міжнародну конкуренцію. Авторами розкрито дуальний прояв наслідків Вrexit в середньостроковому періоді: з одного боку, скорочення інвестицій та кількості залучених працівників на ринок праці із держав ЄС, з іншого, збільшення частки внутрішніх працівників на ринку праці та зменшення показників безробіття. Позитивні наслідки можна оцінювати також з огляду активізації міжнародних економічних зв'язків за межами країн ЄС, що забезпечить диверсифікацію ринків та каналів надходження інвестиційних ресурсів. *Теоретична значимість* дослідження полягає у поглибленні положень теорії міжнародної економічної інтеграції в частині визначення співвідношення наслідків короткострокової та довгострокової дії (статичні та динамічні ефекти торгівлі) в умовах дезінтеграційних процесів. Практична цінність зумовлена можливістю урахування та емпіричного тестування регуляторних кроків держави (на прикладі Великої Британії) по диверсифікації зовнішніх торговельних потоків з метою досягнення нового геополітичного впливу та статусу.

Перспективи подальших досліджень можна вбачати в оцінці економічних та геополітичних наслідків для Великої Британії війни України з РФ з огляду потужної військової та економічної підтримки української держави.

Ключові слова: Велика Британія, ЄС, Вrexit, зовнішня торгівля, інвестиції.

Kudyrko L.P.¹, Kobernyk M.V.²

EXIT OF GREAT BRITAIN FROM EU: CONSEQUENCES, RISKS, OPPORTUNITIES

State University of Trade and Economics,
Department of International Economics,
Kyoto str., 19, Kyiv,
02156, Ukraine,
tel.: 044 531 48 72,
¹e-mail: l.kudyrko@knute.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-9089-7223

²e-mail: m.kobernyk_fmtp_1m_22_m_d@knute.edu.ua
ORCID: 0009-0008-6221-2726

Abstract. Brexit has become one of the most significant events of recent years for Europe and to the global economy as a whole. Given the importance of the UK as one of the world's largest economies and its impact on global development, the research topic is relevant,

The purpose of this article is to disclose the state of affairs and assess the consequences for the economic development of the United Kingdom after its withdrawal from the European Union in the context of both the economy as a whole and its individual industries and sectors.

The article uses the methods of analysis and synthesis, comparison, grouping and systematization, elements of the institutional approach, and the statistical method.

Based on the data of the UK National Statistical Office and information sources of international organizations, the author identifies the consequences for the economic dynamics, labor market, and investment climate of the country. It was found that in the short term, the negative impact on economic dynamics was more significant than in subsequent years. The study showed that despite the formalization of the break with the EU, the UK remains focused on the markets of the European community and recognizes the importance of trade relations with the European Union in view of their significant impact on the country's economy. Among the obvious risks of leaving the EU is the complication of trade conditions with EU countries. There is also the possibility of an aggravation of interstate conflicts due to economic competition for strategic resources at the global level and the impact on international competition. The authors reveal the dual manifestation of Brexit's consequences in the medium term. On the one hand, a reduction in investment and the number of workers attracted to the labor market from the EU, on the other hand, an increase in the share of domestic workers in the labor market and a decrease in unemployment. Positive effects can also be assessed in terms of intensification of international economic relations outside the EU, which will ensure diversification of markets and channels of investment resources. The theoretical significance of the study is to deepen the provisions of the theory of international economic integration in terms of determining the ratio of short-term and long-term effects (static and dynamic trade effects) in the context of disintegration processes. The practical value is determined by the possibility of taking into account and empirically testing the regulatory steps of the state (on the example of the United Kingdom) to diversify foreign trade flows in order to achieve new geopolitical influence and status. Prospects for further research are seen in assessing the economic and geopolitical consequences for the UK of Ukraine's war with the Russian Federation, in view of the strong military and economic support for the Ukrainian state.

Keywords: Great Britain, EU, Brexit, foreign trade, investment.

Вступ. Британські та світові експерти й аналітики здійснювали різні прогнози щодо долі Британії та ЄС внаслідок виходу держави із європейського співтовариства, але врешті решт Brexit відбувся. У 2020 році Велика Британія вийшла з Європейського Союзу, що стало важливою подією для всієї європейської економіки та політики. Вихід із ЄС сформував цілу низку викликів для Великої Британії, в тому числі для її економіки, бізнесу та торгівлі. Це актуалізує запит на дослідження наслідків виходу для економіки Великої Британії та її подальшого розвитку, ураховуючи значні позиції британської складової у глобальному економічному розвитку, впливовість на перебіг не лише економічних, алей геополітичних процесів на європейському континенті та у світі. Що ж власне відбулося у підсумку з огляду економічного розвитку Великої Британії після виходу з ЄС? Які економічні наслідки та чи справдилися песимістичні прогнози щодо самої Британії?

Окреслюючи макроекономічні ефекти виходу Британії з Європейського Союзу, зауважимо, що вони були далекосяжними та відчутно вплинули на бізнес та економіку, а також на суспільний розвиток, доходи громадян та соціальну стабільність. Наразі минуло три роки після виходу Великобританії з ЄС, що завершило майже півстолітнє членство Британії в ЄС та інституціях, які цьому передували. Відтак вже зараз можна формулювати перші висновки. Основними питаннями для дискусії можуть бути такі аспекти як: економічні втрати (надбання) Британії, подальший економічний розвиток, престиж та міжнародні позиції Британії. Також додаткового вивчення потребують

питання збереження статусу державою в якості глобального фінансового центру. Конкурентною перевагою Великої Британії було те, що вона багато років залишалася для Європи фінансовим центром. Чи мав Brexit та запровадження національного режиму діяльності для банківського та особливо страхового бізнесу в цій країні наслідки з огляду рівня привабливості для нерезидентів, і чи призвело це до згортання діяльності міжнародних фінансових установ у Великій Британії, що також могло вплинути на економічні показники країни?

Постановка завдання. Економічний розвиток Великої Британії після виходу з Європейського Союзу є складною та актуальною науковою проблемою, яка привертає увагу економістів та політичних аналітиків. Після виходу з ЄС, Велика Британія стала незалежною від регулятивних політик ЄС, що відкрило нові можливості для її економіки. Проте, цей процес супроводжується великою кількістю викликів, таких як торговельні бар'єри та зміни в законодавстві, що впливають на розвиток британської економіки.

Проблематика Brexit, його макроекономічних ефектів та політичних наслідків отримала своє розкриття в низці праць вітчизняних [1-5] та зарубіжних вчених [6,7]. Так, у фокусі уваги вітчизняних науковців Гісса-Івановича О. та Кибич Я. знаходяться можливі наслідки Brexit на подальший розвиток Великобританії та майбутнє ЄС в контексті зростання європескептицизму серед країн-членів[1]. Наскільки можливою є трансформація характеру двосторонніх відносин по лінії Велика Британія – окремі країни Європи, знайшло своє відображення в дослідженнях Мухи В. [2]. Аналіз, проведений Плешко І., засвідчив, що виклики Brexit зачіпають не лише економічну сферу всередині Великої Британії, але й позиції країни на світовому ринку та її вплив на глобальні процеси[3]. Також автором виявлено, що визначальним чинником Brexit стали у першу чергу процеси переорієнтації економічної політики Британії на внутрішній ринок, а відтак інтереси національного розвитку були визнані більш пріоритетними, ніж об'єднаної європейської спільноти. Оцінка економічних короткострокових результатів виходу Великої Британії із ЄС у праці Адама С. Позена, що є президентом Інституту міжнародної економіки Петерсона, вельми песимістична: Brexit знизив відкритість торгівлі Великої Британії, зменшив обсяги припливу прямих іноземних інвестицій (ПІІ) і негативно вплинув на сферу зайнятості. Дослідник акцентує увагу на збільшенні трансакційних та транспортних витрат британського бізнесу з огляду ускладнень проходження митниці із державами ЄС. Ці та інші наукові праці відповідного спрямування показали, що аналіз наслідків виходу з ЄС вимагає міждисциплінарного підходу та об'єктивного зваженого погляду на вплив різних детермінант. Зокрема, наразі серед досліджень у даній сфері потребують вирішення питання щодо оцінки коротко- та середньострокових наслідків виходу для самої економіки Великої Британії, адже власне мова йде про пошук відповіді на збалансування ендегенних та екзогенних детермінант розвитку національної економіки відкритого типу в умовах переорієнтації вектору її розвитку на внутрішній ринок. Іншим важливим питанням є ідентифікація стану торговельних відносин з Європейським Союзом та перспектив їх подальшої еволюції.

Метою даної статті є розкриття стану та оцінка наслідків для економічного розвитку Великої Британії після її виходу з Європейського Союзу в розрізі як економіки у цілому, так і окремих її галузей та секторів. В статті було використано *методи* аналізу та синтезу, порівняння, групування та систематизації, елементи інституційного підходу, статистичний метод.

Результати. Як і в інших країнах, сучасні економічні проблеми Великої Британії спричинені численними факторами кількох останніх років — не в останню чергу наслідки COVID-19, війна Росії проти України та подальша енергетична криза — але

серед економістів майже єдина думка, що Brexit погіршив їх. Разом варто виокремлювати коротко- та середньострокові впливи та наслідки. Так, у короткостроковому періоді, згідно даних Центру європейських реформ, економіка Великої Британії - єдина з країн G7 мала відставання у зростанні відразу після виходу з ЄС. Також звіт Центру продемонстрував, як Brexit вдарив по ВВП, інвестиціям і торгівлі Великобританії. [8].

Однак вже у середньостроковому періоді ситуація дещо змінилася, а саме після коронавірусу: криза COVID-19 мала менший негативний вплив на економіку Британії, ніж на інші країни ЄС та і деяких держав G-7, про що свідчать зокрема показники динаміки номінального ВВП (табл.1).

Таблиця 1

Темпи зростання номінального ВВП Великої Британії та інших держав-членів G - 7 у 2020-2023 рр., %

Table 1

Nominal GDP growth rates of the UK and other G-7 member states in 2020-2023, %.

Країни	2020	2021	2022	2023 (прогноз)
Канада	-4,5	13,0	11,8	3,7
Франція	-5,3	8,2	5,0	4,0
Німеччина	-2,3	5,7	7,6	6,8
Італія	-7,6	7,3	7,0	5,1
Японія	-3,7	0,8	1,3	3,0
Великобританія	-5,8	7,9	9,5	4,3
США	-1,5	10,7	8,9	4,1

Джерело: сформовано на основі[9, 11]

Попри очевидні проблеми ВВП Британії швидко та стрімко зростало в абсолютному вимірі, досягнувши історично максимальних 3.256 трлн. дол США у 2022 році[9]. Подібна ситуація була з промисловою виробничою активністю і сферою послуг Великої Британії, адже в тяжкий постковідний період в країні створювалися додаткові стимули для національного бізнесу. Також 2022 рік показав нам низку звітів, які вказують на те, що Британія має кращі показники з початку пандемії порівняно з іншими країнами через проблеми, що пов'язані з міграцією робочої сили та зростаючим рівнем безробіття, які уряд тепер має регулювати вже власним законодавством [2]. Також звіти описують низку проблем в сфері зовнішньої торгівлі, через зменшення торговельної активності, спричиненої виходом з ЄС. А зауважимо, що насправді досить важко диференціювати виокремлювати наслідки власне Brexit від впливу коронавірусної кризи. Попри здавалось очевидні втрати ЄС залишається найбільшим торговельним партнером для Британії: у зовнішній торгівлі Британії майже 50% експорту та 53% імпорту станом на 2022 рік припадає на ЄС[10]

Іншим чинником, який наразі істотним чином впливає на Велику Британію, є війна в Україні. Зокрема, достатньо звернути увагу на прогнози щодо економічного зростання на 2023 рік (табл.1). Оцінюючи масштаб та глибину впливу, зауважимо, що підвищення цін, порушення ланцюгів поставок, фінансові труднощі та зниження інвестицій не призвели до економічних шоків Британії. Поточна ситуація в Британії та економічні прогнози країни виглядають дещо краще, ніж в інших країнах Європи. Такі позиції Британії можуть свідчити про те, що прогнози негативних наслідків Brexit для економіки Великої Британії є далекими від реального стану, головним чином, завдяки, як зазначають вітчизняні науковці, політиці нинішнього уряду країни. [5]

Водночас з деякими позитивними аспектами економічного розвитку Великої Британії після Brexit, відмітимо негативні впливи на торговельну відкритість країни, а

також на приплив прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Так, зокрема, Великобританія отримує наразі менший потік залучених ПІІ від держав-членів ЄС у порівнянні із періодом членства[12]. Нові торговельні конфлікти та вищі транспортні витрати створюють нові перешкоди для торгівлі, і приплив ПІІ навряд чи повернеться до рівня, досягнутого в 1990-х і 2000-х роках. Офіційний прогноз урядових незалежних аналітиків передбачає, що нові торгові відносини Великобританії та ЄС «зменшать довгострокову продуктивність на 4% порівняно з тим, щоб залишитися в ЄС»[13-14].

Торгівля Великобританії оговтується від пандемії набагато повільніше, ніж інші країни в Європі та Тихоокеанському регіоні. Великі європейські економіки швидко відновилися; торгівля як частка ВВП перевищила рівень до пандемії до 4 кварталу 2021 року для кожної країни ЄС. Тим часом обсяг торгівлі Великої Британії як частка ВВП все ще залишається на рівні до пандемії та більш ніж на 6 відсотків нижче рівня першого кварталу 2017 року. Наслідки цього скорочення торгівлі та прямих іноземних інвестицій ще доведеться побачити і вони залежатимуть від реакції уряду Великобританії. Але ці наслідки можуть завдати довготривалої шкоди економіці Великобританії. Зменшення відкритості торгівлі може обмежити конкуренцію для вітчизняних фірм, перешкоджаючи інноваціям. За оцінкою експертів, менш різноманітна робоча сила та низький рівень ПІІ також можуть перешкоджати зростанню продуктивності. [6]

Ще більше занепокоєння викликають результати економічного аналізу Банку Англії, який показує, що торгівля з ЄС може мати навіть менші масштаби, ніж це впливає з офіційних даних. Комітет з монетарної політики Банку, який встановлює офіційну процентну ставку, дійшов висновку, що ці різкі впливи означатимуть, що зниження продуктивності внаслідок Brexit могло позначитися швидше, ніж передбачалося раніше. [15]

Вихід Великої Британії з Європейського Союзу суттєво вплинув і на ринок праці країни. Один з найважливіших аспектів, який потрібно врахувати при аналізі ринку праці Великої Британії після Brexit, є зменшення кількості працівників з ЄС. До виходу країни з ЄС, мільйони громадян ЄС жили та працювали в Великій Британії. Однак, після Brexit, більшість з них були зобов'язані отримати новий статус проживання та роботи в країні, що може призвести до складнощів в забезпеченні робочою силою деяких секторів економіки. Вірогідно скорочення працівників із ЄС призвело разом з тим і до певного позитивного наслідку у цілому по ринку праці: рівень безробіття знизився (табл. 2)

Таблиця 2

Окремі показники ринку праці Великої Британії 2015-2022 рр.

Table 2

Selected indicators of the UK labor market in 2015-2022

Рік	Кількість працівників з ЄС в Великій Британії, тис. осіб	Рівень безробіття, %
2015	2930	4,9
2016	2991	4,3
2017	2987	4,0
2018	2955	3,9
2019	2911	4,9
2020	2759	4,3
2021	2671	3,6
2022	2586	дані відсутні

Джерело: сформовано на основі [16, 17]

Так вихід з ЄС створює можливості для місцевих працівників. Однією з переваг є те, що компанії можуть шукати кандидатів на роботу на місцевому ринку, що зменшує конкуренцію з іноземцями. Крім того, компанії можуть більш активно використовувати місцеві джерела талантів та інвестувати в професійний розвиток своїх працівників. Ще одним аспектом, який потрібно враховувати, є поступові зміни регуляторної бази після Brexit. Велика Британія може ввести нові законодавчі та регуляторні вимоги, які можуть вплинути на бізнес та ринок праці в цілому. Наприклад, британський уряд може ввести нові правила щодо імміграції, зміни зарплатної політики та зменшення оподаткування. Крім того, можливість входження до нових торговельних угод після Brexit може створити нові можливості для британських компаній та ринку праці в цілому. Наприклад, угода про вільну торгівлю з країнами поза ЄС може, за оцінками британських аналітиків, створити нові можливості для експорту та розширення бізнесу в майбутньому[17]

Відносини між Великою Британією та деякими державами-членами ЄС останнім часом покращуються, і тепер обидві сторони повинні інвестувати в них і далі, незважаючи на існуючі обмеження і суперечності відносин Великобританії та ЄС.

Донедавна складні відносини Великобританії з Брюсселем заважали її спробам знайти нові шляхи взаємодії з європейськими партнерами поза межами Європейського Союзу. Те, що Сполучене Королівство більше не перебуває за столом переговорів у Брюсселі, залишається значною перешкодою в багатьох сферах політики, що означає, на думку вітчизняних дослідників[4], що Велика Британія ризикує ще більше відірватися від європейської економіки в критично важливих секторах, важливих для майбутнього. Наприклад, Велика Британія не бере участі в багатьох критичних дискусіях навколо промислової політики та порядку денного стратегічного суверенітету в ЄС, двох сфер, де бачать інвестиції в значні ресурси та політичну енергію – наприклад, коли європейці будують свою спільну відповідь на Закон США про скорочення інфляції (IRA). Але участь Великої Британії в деяких менш впливових ініціативах, пов'язаних з ЄС, прогресувала, наприклад, рішення приєднатися до проекту PESCO Military Mobility, який є частиною зусиль ЄС щодо поглиблення оборонної співпраці між його державами-членами. Крім того, британська участь у новоствореній Європейській політичній Спільноті (EPC) – міжурядовий формат, що складається з держав ЄС і не входять до ЄС – посиляє позитивний сигнал про відкритість Сполученого Королівства для відновлення взаємодії з континентом [4]

Після виходу з Європейського Союзу Велика Британія стикається з багатьма викликами, але разом з тим перед нею відкривається можливість надати імпульс своєму національному економічному розвитку, підвищити конкурентоспроможність своїх товарів і послуг на світовому ринку, посилити геополітичний статус як впливового глобального гравця. Велика Британія ставить амбітні завдання знайти нових економічних партнерів та збільшити експорт у країни за межами ЄС. Попри деякі складнощі, які виникли під час перехідного періоду, країна почала знаходити нові можливості для свого економічного розвитку. [1]

Однією з перспектив для Великої Британії є можливість укласти нові торгові угоди з країнами за межами ЄС. Наприклад, у листопаді 2020 року була укладена угода про вільну торгівлю між Великою Британією та Канадою, що сприятиме збільшенню торговельних потоків між цими країнами. Також Велика Британія уклала угоди з Японією, Південною Кореєю та іншими країнами. Крім того, Велика Британія може зосередитися на розвитку своєї внутрішньої економіки, зокрема в галузі технологій та науки. У країні працюють багато висококваліфікованих фахівців, інноваційні стартапи та компанії, що можуть стати основою для подальшого розвитку економіки країни.

Серед очевидних ризиків, які вже виявили себе, і про які уже зазначалося, вихід з ЄС є більш складні торговельні умови з країнами ЄС та зменшення інвестицій. Також можливі проблеми у зв'язку з економічним суперництвом за стратегічні ресурси на глобальному рівні та впливом на міжнародну конкуренцію.

Велика Британія розглядає можливість більш активно залучати іноземні інвестиції, зокрема з держав Азії та США. Країна має надпотужні фінансовий сектор та інноваційну економіку, що може бути привабливим для інвесторів з інших країн. Також можливість укладати нові торгові угоди з іншими країнами може допомогти Великій Британії збільшити свої доходи та позиції на світовому ринку. Крім того, за справедливою оцінкою вітчизняних дослідників, Велика Британія може вже достатньо скоро зміцнити свої торговельні відносини з країнами ЄС, які залишаються її великими партнерами. Це можливо завдяки укладенню нових торгових угод з окремими країнами ЄС та участі у спільних програмах та проектах. [1]

Крім того, Велика Британія може активно розвивати свої внутрішні ринки та залучати нові індустрії, які стануть основою для подальшого розвитку економіки країни. Зокрема, можливість входу на ринок з інноваційними технологіями, зеленою енергетикою та біотехнологіями може стати ключовим для розвитку країни в майбутньому.

Висновки. Дослідження наслідків виходу Великобританії з ЄС дозволяє вийти на такі узагальнення:

- урахуваючи значущість Великої Британії як однієї з найбільших економік світу та її вплив на глобальний розвиток, проблематика дослідження є актуальною, має не лише теоретичне, але й практичне значення;

- Brexit став однією з найбільш значущих подій останніх років для Європи і світової економіки у цілому, наслідки виходу варто оцінювати в площині коротко- і середньострокових впливів та з огляду на перспективу.

- до основних індикаторів впливу пропонується віднести економічну динаміку. Виявлено, що у короткостроковому періоді негативний вплив на економічну динаміку був більш відчутний, ніж у подальші роки;

- попри формалізацію розриву з ЄС, Великобританія зберігає орієнтацію на ринки європейського співтовариства та визнання важливості торговельних відносин з Європейським Союзом з огляду їх суттєвого впливу на економіку країни. Серед очевидних ризиків виходу з ЄС стали більш складні торговельні умови з країнами ЄС. Також можливим є у подальшому нарощування міждержавних суперечностей у зв'язку з економічним суперництвом за стратегічні ресурси на глобальному рівні та впливом на міжнародну конкуренцію;

- негативними наслідками Brexit в середньостроковому періоді є скорочення інвестицій та кількості залучених працівників на ринок праці із держав ЄС. Разом з тим це дозволило збільшити частку внутрішніх працівників та зменшити показники безробіття. Позитивні наслідки можна оцінювати з огляду активізації міжнародних економічних зв'язків за межами країн ЄС, що забезпечить диверсифікацію ринків та каналів надходження інвестиційних ресурсів.

Теоретична значимість дослідження полягає у поглибленні положень теорії міжнародної економічної інтеграції в частині визначення співвідношення наслідків короткострокової та довгострокової дії (статичні та динамічні ефекти торгівлі) в умовах дезінтеграційних процесів. *Практична цінність* зумовлена можливістю урахування та емпіричного тестування регуляторних кроків держави (на прикладі Великої Британії) по диверсифікації зовнішніх торговельних потоків з метою досягнення нового геополітичного впливу та статусу.

Перспективи подальших досліджень можна вбачати в оцінці економічних та геополітичних наслідків для Великої Британії війни України з РФ з огляду потужної військової та економічної підтримки української держави.

1. Гісса-Іванович О., Кибич Я. Брекзит: наслідки і перспективи (в контексті побудови нових відносин Британія - Україна - ЄС). *Медіафорум : аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент*: зб. наук. праць. Чернівецький нац. ун-т, 2020. Том 8. С. 47-61.
2. Муха В. Велика Британія після BREXIT: науково-публіцистичні тлумачення перспектив розвитку. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2020. Випуск 29, с. 207-215
3. Плешко І. О. Економічний аспект виходу Великої Британії із ЄС. В: Травневі студії: історія, міжнародні відносини: *Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції «Травневі студії 2020: історія, міжнародні відносини»* / за ред. Ю. Т. Темірова. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. Вип. 5. С.93-96.
4. Плешко І. О., Прихненко М. І. Шляхи врегулювання питання виходу Великої Британії з ЄС та напрямки подальшої співпраці. 2020.
URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/9242/9187> (дата звернення 20.04.2023).
5. Юрчишин В. Велика Британія після BREXIT — не все пропало. *Центр економічних і соціальних програм* *Разумкова*: аналітична записка. 2022. URL: https://razumkov.org.ua/images/2022/07/11/gre_bri.pdf (дата звернення 20.04.2023).
6. Posen A. S. The UK and the global economy after Brexit. Peterson Institute For International Economics. 2022. URL: <https://www.piie.com/research/piie-charts/uk-and-global-economy-after-brexit> (Accessed on 21 April 2023).
7. Sargent K. The labor market impacts of Brexit: Migration and the European union. *Economic Modelling*. Vol. 121, April 2023. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264999323000081> (Accessed on 21 April 2023).
8. Centre for European Reform. Where is Britain's growth plan? *CER bulletin*. 2023. URL: <https://www.cer.eu/publications/archive/bulletin-article/2023/where-britains-growth-plan> (Accessed on 21 April 2023).
9. OECD (2023), Gross domestic product (GDP) (indicator). DOI: 10.1787/dc2f7aec-en (Accessed on 24 April 2023)
10. OECD (2023), Trade in goods and services (indicator). DOI: 10.1787/0fe445d9-en (Accessed on 24 April 2023)
11. OECD (2023), Nominal GDP forecast (indicator). DOI: 10.1787/dad11be4-en (Accessed on 24 April 2023)
12. OECD (2023), Inward FDI stocks by partner country (indicator). DOI: 10.1787/a1818a82-en (Accessed on 24 April 2023)
13. House of Commons Library. GDP – International Comparisons: Key Economic Indicators. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn02784/> (Accessed on 21 April 2023).
14. Office for Budget Responsibility. Brexit analysis. URL: <https://obr.uk/forecasts-in-depth/the-economy-forecast/brexit-analysis/#assumptions> (Accessed on 21 April 2023).
15. Bank of England. *Regulatory reporting*. URL: <https://www.bankofengland.co.uk/prudential-regulation/regulatory-reporting> (Accessed on 21 April 2023)
16. OECD (2023), Unemployment rate (indicator). doi: 10.1787/52570002-en (Accessed on 24 April 2023)
17. Office for National Statistics. Economic output and productivity. URL: <https://www.ons.gov.uk/economy/economicoutputandproductivity> (Accessed on 21 April 2023).

References

1. Hissa-Ivanovych, O., and Y. Kybych. "Brexit: consequences and prospects (in the context of building new relations between Britain - Ukraine - EU)." *Media forum: analytics, forecasts, information management: coll. of science works Chernivtsi national University*, vol 8, 2020, pp. 47-61.
2. Mukha, V. "Great Britain after BREXIT: scientific and journalistic interpretations of development prospects." *Bulletin of Lviv University. Philosopher-political studio series.*, issue 29, 2020, pp. 207-215
3. Pleshko, I.O. "Economic aspect of Great Britain's withdrawal from the EU." In: *May studies: history, international relations: Collection of materials of the International scientific conference "May studies 2020: history, international relations"*, ed. Yu. T. Temirova. Vasyl Stus Vinnytsia, DonNU, issue 5, 2020, pp. 93-96.
4. Pleshko, I. O., and M. I. Prykhnenko. "Ways to settle the issue of Great Britain's exit from the EU and directions for further cooperation." *Bulletin of Student Scientific Society*, jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/9242/9187. Accessed 21 April 2023.
5. Yurchyshyn, V. "Great Britain after BREXIT — not all is lost." *Razumkov Center for Economic and Social Programs: analytical note*, razumkov.org.ua/images/2022/07/11/gre_bri.pdf. Accessed 21 April 2023.

6. Posen, A. S. "The UK and the global economy after Brexi." Peterson Institute For International Economics, www.piie.com/research/piie-charts/uk-and-global-economy-after-brexite. Accessed 21 April 2023.
7. Sargent, K. "The labor market impacts of Brexit: Migration and the European union." *Economic Modelling*, vol. 121, April 2023. Scencedirect, www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264999323000081. Accessed on 21 April 2023.
8. Center for European Reform. "Where is Britain's growth plan?" *CER bulletin*, www.cer.eu/publications/archive/bulletin-article/2023/where-britains-growth-plan. Accessed 21 April 2023.
9. OECD. "Gross domestic product (GDP) (indicator)." doi: 10.1787/dc2f7aec-en. Accessed 24 April 2023
10. OECD. "Trade in goods and services (indicator)." doi: 10.1787/0fe445d9-en. Accessed 24 April 2023
11. OECD. "Nominal GDP forecast (indicator)." doi: 10.1787/dad11be4-en. Accessed 24 April 2023
12. OECD. "Inward FDI stocks by partner country (indicator)." doi: 10.1787/a1818a82-en. Accessed on 24 April 2023.
13. "GDP - International Comparisons: Key Economic Indicators." House of Commons Library, commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn02784/. Accessed 21 April 2023).
14. "Brexit analysis." Office for Budget Responsibility, obr.uk/forecasts-in-depth/the-economy-forecast/brexit-analysis/#assumptions. Accessed on 21 April 2023.
15. "Regulatory reporting." Bank of England, www.bankofengland.co.uk/prudential-regulation/regulatory-reporting. Accessed 21 April 2023
16. OECD. "Unemployment rate (indicator)." doi: 10.1787/52570002-en. Accessed 24 April 2023.
17. "Economic output and productivity". Office for National Statistics, www.ons.gov.uk/economy/economicoutputandproductivity. Accessed 21 April 2023.

УДК 339.37+658.8

doi: 10.15330/apred.1.19.78-86

Моцак М.О.¹, Корж М.В.²

ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ РОЗДРІБНО-ТОРГОВЕЛЬНИХ МЕРЕЖ В УКРАЇНІ

¹Державний торговельно-економічний університет,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра світової економіки,
вул. Кіото, 19, м. Київ,
02156, Україна,
тел: +380985578179,
e-mail: m.motsak_fmtp_11m_22m_d@knute.edu.ua
ORCID: 0009-0000-5792-849X

²тел: +380960314907,
e-mail: m.korzh@knute.edu.ua
ORCID: 0000-0001-8129-8256

Анотація. В статті досліджено особливості та загальні переваги функціонування міжнародних роздрібно-торговельних мереж. Визначено поняття роздрібно-торговельної мережі, як загальної сукупності стаціонарних, нестаціонарних, мобільних, віртуальних суб'єктів роздрібно-торговельного продажу товарів і послуг, об'єднаних за територіальною ознакою. Встановлено, що міжнародні торговельні мережі, особливо в роздрібній торгівлі, є структурами з більш-менш налагодженими стандартизованими бізнес-процесами, менеджментом і особливим корпоративним кліматом, тому мережі магазинів також пропонують вищу якість обслуговування клієнтів. За особливостями взаємодії та формою розподілу власності запропоновано розрізняти: корпоративні торговельні мережі; торговельні мережі, засновані на розподілі привілеїв; торговельні мережі, засновані на об'єднанні незалежних власників. Обґрунтовано загальні переваги функціонування міжнародних торговельних мереж. Визначено